

Állásfoglalás a kamatfelár-változtatási mutatók alkalmazásának egyes kérdéseiről

Egy hitelintézet (**Bank**) állásfoglalás iránti kérelemmel (**Beadvány**) fordult a Magyar Nemzeti Bankhoz (**MNB**) a kamatfelár-változtatási mutató alkalmazása kapcsán felmerülő egyes kérdések tárgyában.

I. A JOGKÉRDÉSEK

A Bank az alábbi két kérdésben kérte az MNB állásfoglalását:

1. Hogyan kell megállapítani a kamatfelár értékét, ha a szerződésben meghatározott kamatfelár-változtatási mutató alkalmazása negatív előjelű kamatfelárat eredményez és az alkalmazott referenciakamat is negatív értékű?
2. A fenti kérdés megválaszolásával összhangban a kamatfelár-változtatási mutató soron következő alkalmazásakor a kamatfelár megváltoztatása a számított negatív értékhez vagy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (**Ptké.**) vonatkozó szabálya szerint irányadó 0,01 %-os mértékhez képest történik?

II. A JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET

A fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény (**Fhtv.**) értelmező rendelkezéseket tartalmazó 3. §-a – egyebek mellett – a következőket rögzíti:

6. pont: „**hitelkamat**” a fogyasztó által igénybe vett hitelösszeg rögzített vagy változó százalékában, éves szinten meghatározott pénzösszeg,
17. pont: „**referencia-kamatláb**” a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvényben ilyenként meghatározott fogalom¹,
25. pont: „**kamatfelár**” a referencia-kamatlábban felül – a hitelkamat részeként – fizetendő kamat, a hitelkamat és a referenciakamat különbségeként meghatározott kamatrész.

Az Fhtv. 17/D. § (1) bekezdése szerint referencia-kamatlábhoz kötött kamatozású hitelszerződés esetén a referencia-kamatláb mértékét a hitelszerződésben meghatározott referenciakamat futamidejének megfelelő időközönként kell a fordulónapot megelőző hónap utolsó munkanapja előtt 2 nappal érvényes referencia-kamatlábhoz igazítani.

Az Fhtv. ugyanezen §-ának (2) bekezdés b) pontja alapján a hitelező a hitel futamideje alatt legfeljebb öt alkalommal az egyes kamatperiódusok lejárta után a kamatfelárat legfeljebb a szerződésben meghatározott, a Magyar Nemzeti Bank honlapján közzétett kamatfelár-változtatási mutató alkalmazásával számított mértékig módosíthatja.

Az Fhtv. 3. § 26. pontja értelmében „**kamatfelár-változtatási mutató**” a kamatfelár módosításának alapjául szolgáló kamatváltoztatási mutató, a 3. § 24. pontja alapján végül a „**kamatváltoztatási mutató**” a hitelezés refinanszírozási költségeihez és a hitel nyújtásához kapcsolódó, az üzleti kockázat körén kívül álló, a hitelezők által nem befolyásolható, tőlük független, valamint általuk el nem hárítható körülményekben bekövetkező változást objektív módon kifejező, a kamatmódosítás számításának alapjául szolgáló és a nyilvánosság számára hozzáférhető viszonyszám.

Az Fhtv. 17/B. § (4) bekezdése értelmében, ha a hitelszerződés egyoldalú módosításának alapjául szolgáló feltételek a hitelkamat, a kamatfelár, a költség vagy a díj csökkentését teszik lehetővé, a hitelezőnek ezt a szerződéses kötelezettsége részeként a fogyasztó javára érvényesíteni kell.

A Ptké. 52/A. § szerint:

Ha a Polgári Törvénykönyvről 2013. évi V. törvény (**Ptk.**) hatálybalépésekor fennálló jogviszonyból eredő kamatfizetési kötelezettséggel – ideértve a késedelmi kamatfizetési kötelezettséget is – érintett pénztartozás a kamatfeltételek

¹ A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény (**Hpt.**) 6. § (1) bekezdés 93. pontja értelmében „**referencia-kamatláb**”: bármilyen alkalmazandó kamat számításának alapjául szolgáló, a nyilvánosság számára hozzáférhető mindenkori kamatláb, amelynek mértékére a hitelezőnek nincs ráhatása.

változása esetén kamatmentessé vagy negatív kamatozásúvá válna, a pénztartozást – a felek erre vonatkozó kifejezett eltérő rendelkezése hiányában – 0,01%-os kamattal kamatozóként kell értelmezni mindaddig, amíg a kamat ezt a mértéket meg nem haladja. Ezt a rendelkezést a Ptk. hatálybalépését követően létrejött jogviszonyból eredő pénztartozás tekintetében is alkalmazni kell.

III. A BANK JOGI ÁLLÁSPONTJA

A Bank álláspontja szerint annak tényéből, hogy a kamatfelár a hitelkamat részét képezi és a referenciakamattal ellentétben nulla vagy negatív értéket nem vehet fel, az következik, hogy a kamatfelár értékének meghatározásakor a Ptké. 52/A. §-át kell alkalmazni. Ezért a kamatfelár értéke 0,01 %-os értékűnek értelmezendő abban az esetben, ha a kamatfelár-változtatási mutató alkalmazása negatív előjelű kamatfelárat eredményez és az alkalmazott referenciakamat is negatív értékű.

A Bank álláspontja szerint a második kérdés kapcsán is a Ptké. rendelkezése irányadó, ezért a kamatfelár-változtatási mutató soron következő alkalmazásakor a kamatfelár változtatása a 0,01 %-os mértékhez képest történik.

IV. Az MNB ÁLLÁSPONTJA

Előjáróban rögzíteni szükséges, hogy a felügyeleti tevékenységgel összefüggő állásfoglalás kiadására jellemzően jogszabályi rendelkezések értelmezése vagy keretjellegű normatív rendelkezések tartalommal való feltöltése vonatkozásában kerül sor. Az állásfoglalások kiadásának célja, hogy jogi normák által nem szabályozott kérdésekben vagy többféleképpen értelmezhető, adott esetben egymásnak ellentmondó jogi szabályozás esetén az MNB saját álláspontját ismertesse annak érdekében, hogy az állásfoglalást kérő az MNB – nem kötelező erejű – állásfoglalása ismeretében kialakíthassa saját jogi álláspontját. Az állásfoglalás kiadásának keretei között nincs lehetőség arra, hogy az állásfoglalás iránti kérelmet előterjesztő megvalósítani tervezett konkrét intézkedéseit, eljárását az MNB előzetesen jóváhagyja. Az MNB a felügyelt intézmények tevékenységét, egyedi gyakorlatát hatósági ellenőrzési tevékenysége keretében vizsgálja és értékeli.

A fentiekre figyelemmel a Beadványban felvetett jogértelmezési kérdésben az MNB az alábbi álláspontot alakította ki.

Az Fhtv. fentebb idézett rendelkezései értelmében referencia-kamatlábhoz kötött kamatozású hitelszerződés esetén a hitelkamat két kamatrészből, a referenciakamatból és a kamatfelárból áll. A két kamatrész százalékos értékének összege teszi ki együttesen a hitelkamat értékét.

A Ptké. 52/A. §-a a pénztartozás egészének teljes kamatmentessé vagy negatív kamatozásúvá válásának esetéről rendelkezik. A Ptké. és az Fhtv. vonatkozó rendelkezéseinek együttes értelmezése alapján a hitelkamat értéke – vagyis a referenciakamat és a kamatfelár százalékos értékének összege – nem lehet 0,01%-nál kevesebb. A Ptké. tehát a hitelkamat egésze, nem pedig a hitelkamat egyes részeinek, vagyis a referencia-kamatnak és a kamatfelárnak a külön-külön 0,01% alá csökkenése elé állít korlátot.

Az Fhtv. 17/D. § (1) bekezdéséből következően a referencia-kamatláb egyedi szerződés szerinti értékének mindenkor a szerződésben meghatározott irányadó referencia-kamatlábhoz kell igazodnia.

Az 17/B. § (4) bekezdése alapján a szerződés szerinti kamatfelárat a hitelező köteles a kamatfelár-változtatási mutató alkalmazásával számított értékig csökkenteni, tehát a kamatfelár értéke szükségképpen igazodik a mutató értékéhez. A kamatfelár-változtatási mutató funkciója – a kamatváltoztatási mutatónak az Fhtv. 3. § 24. pontjában foglalt definíciójából következően – a hitelezés refinanszírozási költségeihez és a hitel nyújtásához kapcsolódó, az üzleti kockázat körén kívül álló, a hitelezők által nem befolyásolható, tőlük független, valamint általuk el nem hárítható körülményekben bekövetkező változás objektív módon történő kifejezése. Mindebből következően a kamatfelár értéke is lehet negatív. A hiteljogviszony sajátosságából következik ugyanakkor, hogy a fenti körülmények objektív kifejeződésének követelménye sem eredményezheti azt, hogy a pénztartozás kamatmentessé vagy negatív kamatozásúvá váljék.

A fentiek alapján megállapítható, hogy mind a referenciakamat, mind pedig a kamatfelár szerződés szerint számított értéke lehet nulla vagy negatív előjelű. Amennyiben azonban az összegük nem érné el a 0,01%-ot, a számított kamathoz képest a Ptké. szerinti – egyfajta fiktív – hitelkamatot kell alkalmazni, amely hitelkamat nem feleltethető meg a referencia-kamatláb és a kamatfelár irányadó, illetve számított értékének, valamint azok összegének. Nem a

kamatfelár vagy a referenciakamat valamelyike veszi fel tehát a 0,01% értéket, hanem a kettő összege helyett kell alkalmazni a Ptké. szerinti kamatot. Ez a hitelkamat alkalmazandó mindaddig, amíg a referenciakamat és a kamatfelár összege újból el nem éri a 0,01%-ot, amikortól a ténylegesen számítható hitelkamat alkalmazásának van helye.

A kifejtettekből következik, hogy *a)* a referencia-kamatláb futamidejének a leteltével a referencia-kamatláb irányadó értékét, *b)* a kamatfelár-periódusnak a leteltével a kamatfelárnak a mutató alkalmazásával számított értékét kell figyelembe venni a hitelkamat módosítása/módosulása során. Kizárólag így lehetséges ugyanis annak megállapítása, hogy a két kamatrész aktuálisan irányadó, illetve számított értékének összege eléri-e a 0,01%-ot, azaz helye van-e a Ptké. szerinti hitelkamat helyett a szerződés szerinti hitelkamat alkalmazásának.

Mivel a Ptké. hivatkozott rendelkezése alapján kiszámított hitelkamat nem a kamatfelár-változtatás alapjául szolgáló körülmények objektív kifejeződését jelenti, a kamatfelár-változtatási mutató következő alkalmazása során nem lehet a 0,01 % értéket alapul venni, hanem a kamatfelár előző negatív számított értékét kell alkalmazni. Ellenkező esetben – tehát amennyiben a hitelező a 0,01 % értékűnek tekintett kamatfelárat módosítaná a mutató értékével – a hitelező a korábbi negatív érték és a 0,01 közötti különbség erejéig olyan kamatfelár-változtatást érvényesítené, amelyet az objektív körülmények nem támasztanak alá.

Összességében tehát az MNB álláspontja szerint téves az a megközelítés, amely a Ptké. szerinti 0,01 %-os minimális kamatmértéket az Fhtv. alapján számítandó hitelkamat egyes összetevői tekintetében értelmezi, mivel a jogszabályi korlátozás minden esetben a hitelkamat egésze tekintetében irányadó, függetlenül az egyes összetevők aktuális értékétől. Ebből következik, hogy a Ptké. szerinti kamatminimum kizárólag abban az esetben – illetve addig – alkalmazandó, amennyiben (ameddig) az Fhtv. rendelkezéseivel összhangban kiszámított hitelkamat mértéke bármilyen okból kifolyólag nem éri el a Ptké. szerinti minimális mértéket.

Az MNB felhívja a figyelmet, hogy véleményét kizárólag a Bank által rendelkezésre bocsátott információk alapján alakította ki, és az abban foglalt egyedi jogértelmezés csak a Bank által a beadványban előadott tényállásra vonatkozik. Az MNB véleménye nem tekinthető kötelező erejű állásfoglalásnak, a benne foglaltaknak más hatóságra, illetve a bíróságra nézve nincs kötelező tartalma. A jelen állásfoglalás kizárólag a Bank tájékoztatása céljából készült, a benne foglaltak egyéb célok érdekében, továbbá harmadik személyekkel szemben nem használhatóak fel, illetve jogvita eldöntésére nem alkalmazhatóak.

2018. november 22.